

Februar Maaned 1867.

Agerdyrkningsberetning.

(Fra Begyndelsen af Marts Maaned).

Udtærskningen af den gode Høst sidste Sommer har, skjøndt den begyndte saa tidlig og paaaflyndtes temmelig stærkt i Efteraaret, dog, paa Grund af Kornets Fyld, og i Forbindelse med anden Gaardgjerning, givet Arbeide nok i de forløbne Vintermaaaneder, da Veiret kun for en ringe Del har tilladt Markarbeide. Den er imidlertid ogsaa af og til bleven forulempet af Veiret, idet den store Væde i Januar og Februar i Forbindelse med denne Maanedes stærke og vedholdende Taage ofte har vanskeliggjort Staffenes Indflytning og gjort Tærskningen mere død. Da nu tilmed Vinteren har været stormfuld, og Tækningen paa Staffene derved ofte er revet af, saa har Staffornet ikke i flere Vintre lidt saa meget af Veirliget som i denne, og Vægten af det udtærskede Stafforn er derfor ogsaa flere Pd., undertiden endog 4—6 Pd. lavere end af det Korn, der strax førtes i Lade. At disse Ulemper, hvorpaa vi i vort Klima altid maa være forberedte, kunne formindskes meget ved en bedre Staffætning og bedre Tækning, godtgjøres ved Erfaringer i saa Henseende. Ikke heller maa hele Forstjellen paa Vægten mellem ladebjerget og stakfat Korn lægges Staffene til Last, idet den sidste bjergebe Del af Kornet, der for en stor Del har fundet Plads i Staffene, led meget af det ustabile Veir i Høsten og allerede derved tabte i Vægt.

Om Høstens Udfald i Almindelighed have vi tidligere meddelt Beretning; nedenfor vil man finde Udbytten for de enkelte Egne angivet i Fald (Tdr. pr. Td. Land) samt Kornets Vægt. Udtærkningen synes i det Hele taget at have svaret nogenlunde til Forventningerne, undtagen for Rugens Vedkommende, der, formedelst de stærke Spring i Agene, kun har skjæppet simpelt. Derimod var den voxet stærkt til og har givet megen og smuk Langhalm. Den store Forskjel i Udbytten af Boghvede hidrører væsentligt fra den ulige Saattid, og om den derved kom til at lide af Kulde og Regnslud i Blomstringstiden eller ikke. Et særlig godt Udbytte synes Blandingsæden af Ærter og Havre at have givet, navnlig hvor man kun har brugt lidt Havre (1—2 Skpr.) til 1 Td. Ærter, og den synes at finde mere og mere Udbredelse i flere Egne; fra Als skrives saaledes: „Man har i de senere Aar saet Ærterne blandet med Havre, da de som en vanskelig Sæbart let mislykkes, og man i saa Tilfælde da altid har et Udbytte af Havren, men desuden tvinges de paa Grund af den mellemsaaede Havre mere tilveirs og kunne derved mere ligelig paavirkedes af Vind og Varme, saa at Blomstringen af dem kan foregaa mere samtidig, og de desuden derved ere mindre udsatte for at angribes af Meldeg og Bladlus; dog menes Ærterne paa denne Maade at blive daarligere Forfrugt.“

Veirigt har i det Hele taget været ugunstigt for Markarbejder af enhver Art. De stærke Snestorme i Januar lagde Sneen i store Driver og fyldte for en Del Vandløbene, saa at disse ikke hurtig kunde modtage de store Vandmasser, der ved det stærke Snefald, der flere Gange væxlede med pludselige Tøbrud ledsaget af stærk Regn, svulmede stærkt op, overfyldte Vandbeholdere, Kjør, Søer, Aaer og Bække, og ofte endog vanskeliggjorde en tilstrækkelig hurtig Tørlægning af de drainede Marker, idet der til ikke saa af disse i denne Vinter har vilst sig at være brugt for smaa Rør.

Den almindelige Efteraarbearbejdning af Jorden var imidlertid tilbøielig bleven fuldført inden Vinteren, om end

ikke i saa rigeligt Omfang som sidste Aar, da man nemlig i Efteraaret brugte en stor Del af Arbeidskraften til Tærstningen; i sidste Halvdel af Februar har man paa en Del lette, høitliggende og drainede Jorder kunnet fuldføre Pløiningen.

Først i den sidste Tid har man kunnet tage fat paa andre Markarbeider, da al Kjørsel har været meget vanskelig, først formedelst det stærke Snelæg, og senere, efter at Februars milde men vaade Veirlig indtraadte, have Veiene og Markerne været altfor opblødte med Undtagelse af et Par Gange, da de ved stærke Isflag ogsaa af den Grund bleve usarbare. Den i Slutningen af Februar indtraadte lettere Værfrost har derimod i de fleste Egne muliggjort Gjødningsens Udførsel enten umiddelbart paa Marken eller i Markmøddinger, og de fleste Steder, hvor man om Vinteren pleier at udføre Gjødningsen enten til Brakmarken eller til Byg eller Kær har man kunnet faae dette udført.

Mærgelkjørsel har af de samme Grunde været umulig indtil den sidste Tid, saa meget mere som Mærgelgravene ofte have været søgede til med Sne. Mærglingen er høist ulige benyttet i de forskjellige Egne; medens man i nogle næsten endnu ikke har begyndt dermed, ere i andre ikke blot baade de store og smaa Gaarde overmærgede een Gang, men der mærgles 2den Gang, eller man er endog kommet til en stadig Benyttelse af Mærglen, saaledes som flere Steder i det sydsøstlige Sylland, hvor man paa de lettere Jorder mærgler i hver anden Omgang, paa de sværere endog hver Omgang, saa at man flere Steder har mærglet endog 5 Gange og mener at staa sig vel derved, idet man selvsølgelig kun bruger den i ringe Mængde hver Gang; dette svarer altsaa til den periodiske Raskning af Jorderne, som bruges saa meget i Udlandet, navnlig i England, og som i saa høi Grad kan fremskynde Jordens Udpining og Tilbagegang, naar den ikke ledsages af en kraftig Gjødsning med Staldgjødning, men som sikkert paa mange Jorder maa betragtes som et nyttigt Dyrkningsmiddel, hvor det

nævnte Gjødningskrav stæer Fyldest. Mærglingen er paa saadanne Steder blevet et Viarbeide, der i Reglen udføres om Sommeren eller Efteraaret. Hvor man første Gang har mærglet meget stærkt, vil en Trang til gjentagen Mærgling derimod først sent vise sig; saaledes skrives fra Nis: „Mærglingen har her paa Den været fuldenbt for mange Aar siden, idet de forhenværende hertugelige augustenborgske Gaarde mærgledes i Tidrummet fra 1804—1820, ligesom ogsaa al Bondejord i Augustenborg Herred blev mærglet noget senere, og det paa en saa grundig Maade, at man endnu kun paa saa Steder har mærglet igjen, og paa de enkelte Gaarde, hvor dette er steet, har det ikke svaret til Forventningerne, og det maa derfor antages, at Jorden endnu ikke trænger til en fornyet Mærgling.“

Skovningsarbejderne have ogsaa været hæmmede meget af Veirliget paa alle de Steder, hvor der ikke findes gode Skovveie; medens det derfor i nogle Beretninger hedder, at Skovningsarbejderne hovedsagelig ere tilendebragte, siges de i andre først at være ret begyndte i Slutningen af Februar. Da de første stærke Snelag faldt uden at Skovbunden endnu var frossen, har det ofte været strengt Arbeide for Hestene, især da Snelaget uden for Skovene sjelden var faldet saa jævnt, at Skovflæder kunde bruges.

Vinterfæden har hidtil i Reglen staaet sig bedre end man skulde vente og synes i det Hele taget ret tilfredsstillende. Mindst godt synes den at staa i enkelte Egne af Sjælland, hvor Høsten og Saaningen først faldt sent, og overalt staaer det silbigsaade Korn meget tilbage for det tidligsaade. Navnlig har Hveden, der er saaet sent paa kolde og sidsørd, eller som ikke kom i Groning inden den lange Efteraarstørre, kun et svagt Udseende. Fra flere Egne anbefales Kolbehveden meget stærkt, da den baade holder sig godt i Vinteren og er temmelig fri for baade Avnrust og Bladrust. Midt i Sjælland har den allerede paa mange Gaarde fortrængt Manchesterhveden, ligesom ogsaa Fentonhveden der flere Steder vinder

Indgang; ligesaa paa Falster, og fra Als skrives om denne Sag: „Her dyrkes i de senere Aar i Almindelighed Kolbehvede, medens der før blev lagt mere Vægt paa Manchesterhveden, som i de senere Aar er bleven stærkt angreben af Røst og derfor nu affattes. Kolbehveden har hidtil holdt sig aldeles fri for Røst. For en 13—14 Aar tilbage tyede man til Manchesterhveden, da de dengang her dyrkede Hvedesorter led meget af Røst, og i Førstningen holdt Manchesterhveden sig ogsaa fri for den, hvorimod den i de sidste Aar har lidt noget af denne Sygdom. I det Hele taget kan man vel antage, at Hveden, som en Plante der ikke har hjemme her i Landet, fra Tid til anden bør erstattes af ny Saahvede andetstedsfra.“ Rugen synes at være den Vinterfæd der staaer bedst, undtagen hvor den blev saet meget sent eller voxer paa sur og fugtig Jord, som flere Steder i Midt- og Vestjylland. Paa høitliggende udsatte Marker har den lidt meget af Stormen; ligeledes er den flere Steder pletvis raadnet bort, hvor store Snedriver have ligget paa den. Kun fra det nordlige Jylland klages over, at den er bleven udtyndet af Orm. Den Værfrost, som indtraf sidst i Februar, synes endnu ikke at have skadet Hveden og Rugen ret meget, da Dagmilben hidtil har været saa ringe. Derimod har den gjort en Del Skade paa de allerede forud temmelig simple Rapsmarker, med hvilke der kun fra enkelte Egne af Verne yttres Tilfredshed, skjøndt meget blev ompløjet i Efteraaret. Da Jorden efter den første Frostperiode i Januar ikke tøede op tilbunds, inden den atter begyndte at fryse, tog Rapsen allerede herved en Del Skade, og da Marken mange Steder endnu var temmelig vandrig, da den sidste Frost indtraf, skadedes den derved end mere.

Kvægets Foderstand er ei bleven aldeles upaavirket af de høie Sædpriser, om det end er glædeligt at see, hvorledes der næsten fra alle Egne af Landet høre Bidnesbyrd om den stærkere Sands for en bedre Fodring, der yttres sig ikke blot hos de større, men ogsaa hos de mindre Jordbrugere. En Mængde

Handelsfoder: Klid, Maff og navnlig Oliefager er brugt i denne Vinter; de høie Bygpriser have ofte afholdt fra at fodre med dette, men derimod er der opfodret en Del af de andre Sædarter, navnlig i flere Egne af Jylland, hvor Kornets Indbjergning havde været mislig. Den rigelige Høst har ogsaa været en god Støtte. Naar ikke desmindre Kvægets Foderstand flere Steder lader en Del tilbage at ønske, da ligger Grunden hertil sikkert i, at Foderet har mistet en Del af sin Næringsværdi overalt hvor Indbjergningen blev forulempet af det ustadige Veir. Hestene ere derimod overalt i kraftig Stand, da de ere blevne saa lidt brugte i Vinter; ogsaa Faarenes Foderstand er god. I Skaane er Foderstanden derimod gennemgaaende slet undtagen paa de større Gaarde; hos den staaenst Bonde er Sandfen for denne Gren af Agerbruget endnu ikke vakt; han holder paa en Gaard af 50—60 Tdr. Lands Størrelse kun 6—7 Køer, hvis Opgave er at forsyne Husholdningen med den nødvendige Mælk, og iøvrigt stilles der saa smaa Fordringer til Pasning og Foder som vel muligt.

Derimod har Foderet overalt viist sig sundt, skjøndt man flere Steder nærede Frygt for det modsatte i Efteraaret, og med Undtagelse af de mange Forkjølelsetilfælde blandt Hestene i Efteraaret har Sundhedstilstanden været særdeles god, naar undtages Faarene i Midtjylland, blandt hvilke der, navnlig hvor de have gaaet paa sibe og sure Græsgange, er en Del Sygdom, især Leverikter, hvoraf mange Faar ere døde.

Kun fra nogle Egne klages over en Del Rastningstilfælde navnlig hos de Køer, der kælte 2den Gang, og som ere indkjøbte fra andre Egne og Lokalteter. Paa sine Steder viser Rastningen sig, som oftere før, uden at nogen bestemt Grund dertil kan paavises; iøvrigt regnes Rælvningen hidtil at have været heldig. Paa Fyen og Lolland fødes et overveiende Antal af Tyrefalve. Enkelte Steder har man vanskelig ved at faae Kalvene til at leve; herom skrives imidlertid i en Beretning fra Midtjylland: „Dødelighed blandt Kalvene har ikke været stor, men det bliver ogsaa her mere og mere almindelig, at

Kalven patter Moderen i 3 Døgn, hvilket Middel mod Dødeligheden saagodt som reducerer denne til at have en aldeles underordnet Betydning. Det er Skade, at denne simple Fremgangsmaade, der er saa stemmende med Naturens Orden, har saa vanskelig ved at vinde mere almindelig Indgang, at det endog er bleven anført, at man paa Grund af Vansteligheberne ved at faae Kalvene til at leve, maatte nøies med at lægge til efter de næstbedste og trediebedste Køer; hvad der, naar dette skulde være en Nødvendighed, vilde være nok til at standse al Fremgang ved eget Opdræt."

Om Læmningen, der nylig er begyndt, kan intet bestemt siges, men den har hidtil været heldig, da Faarene i Reglen ere sunde og kraftige og kom godt ind i Efteraaret. — Et lille Faarehold ved Siden af Kvægbesætningen vinder mere og mere Udbredelse, og fra det nordlige Sjælland meddeles: „at ogsaa Bønderne flere Steder ere blevene opmærksomme for Faareavlens store Betydning ved de høie Priser paa Veder, som Englands-handelen har fremkaldt, og dette turde blive af stor Betydning for dem, da de ofte holde for mange Køer og derfor have et daarligt Udbytte, tilmed da Kvinderne ofte savne den nødvendige Indsigt i Mælkens Behandling, og der ingen gode Lokaler have." —

Skjøndt Veiret som sagt har hindret Udførselen af mange Arbeider, har der dog kun undtagelsesvis været Arbeidsløshed, og næsten aldrig naar Bedkommende virkelig selv har havt Lyst til at arbejde. Den omfangsrige Tærkning, paa Grund af Kornets store Fyld, og den ualmindelig store Snestastning har i Forbindelse med den i sidste Maaned paabegyndte Gjødnings- og Mærgelkjørsel, Skovning, Stenopbrydning, Jordarbeider og Draining, samt med alle den Mængde mindre Gaardarbeider, der i et velordnet Agerbrug altid ere at udføre i Vinterens Løb, hidtil skaffet rigeligt Arbeide.

Ogsaa Veiarbeidet har, og vil navnlig i Foraaret, da Veiene i Februar bleve stærkt opførte, fordrer meget Arbeide, og naar nu hertil kommer, at en Mængde Arbeider, Bygge-

foretagender og Grundforbedringer, paa Grund af den Kraft, som en god Høst og høie Kornpriser har givet Landmanden, forberedes til den kommende Sommer, vil der næppe være nogen Fare for Arbeidsløshed. At Vinteren imidlertid trods dette og de forholdsvis ret gode Lønninger, der i Reglen ere blevne betalte, har været stræng for Arbeideren og Husmanden formedelst de høie Priser paa alle Livsfornödenhederne og den strænge Kulde i Januar, er indlysende, og ved forskjellige Midler har man mange Steder søgt at komme ham til Hjælp; navnlig paa Fyen og høsliggende mindre Øer har man saaledes meget ofte stude Korn sammen, dels for enten helt at give det bort, eller for at sælge det til meget lave Priser (3—4 Rd. for 1 Td. Rug), alt efter Familiens Størrelse og den Trængendes mer eller mindre uforfælskede Nød. Paa Sjælland og navnlig Volland har derimod de samme Forhold givet Impulsen til Oprettelsen af Fattiggaarde i en Mængde Sogne, i Reglen 2—3—4 Sogne om hver Fattiggaard. Fra Volland skrives herom: „Fattiggaarde bygges nu næsten i hvert Sogn, idet mindste arbeides hen til Opførelse af dem; den første opførtes i Rjøbeløv Sogn, og det synes, at den saavel med Hensyn til Bygninger som Drift tjener til Plan. Fattighyrderne ville efter min Overbevisning — idet mindste foreløbig — ikke blive mindre, men maaste for en følgende Generation; til at bestride Indkjøb (i Reglen vist omtr. 30 Tdr. Land), Bygningens Opførelse m. m., maa nemlig optages større Laan med aarlige Afdrag i lang Tid; naar engang disse Afdrag blive udbetalte, vil rimeligvis Fattigbidraget formindskes. De øieblikkelige Hovedforbele af Fattiggaardene ere: 1, De gamle Fattiglemmers langt bedre Forpleining; 2, en langt bedre Opdragelse af Børnene under Fattigvæsenet; 3, et Tvangsmiddel mod arbeidsdygtige, uværdige og dovnede Fattiglemmer, som i Reglen lære Selvvirksomhed, efter at have prøvet Livet paa Fattiggaarden.“ I Skaane har Arbeidsløsheden desværre været meget trykkende i Vinter; de faste Arbeidere paa større Gaarde ere forholdsvis heldig stillede, forsaavidt deres Løn betales i

Produkter, hvorimod de, som alene have Daglønnen at leve af, have svært ved at komme ud af det under de høje Sædpriser, og langt værre er det da for dem, som ikke have stadigt Arbejde, og af hvilke mange bestandig vandre om. Den almindelige Løn i Skaane er ifølge Meddelelser omtrent følgende:

Husmænd, der faae deres væsentligste Løn i Sæd og Produkter („Stat“), de saakaldte „Statere“, have aarlig:

4½ Td. Rug à 7 Rd. 3 Mk.	33 Rd. 72 ¢
5½ Td. Byg à 6 —	33 — „ -
Fast Pengeløn	30 — „ -

Desuden:

For selv at holde sig med Æ og Høthv . . .	„ — 72 -
10 Læs Tørv	17 — 48 -
11 Potter sød Mælk om Ugen (572 Pot. aarl.)	17 — 32 -
1 Faar fodret Sommer og Vinter	5 — „ -
½ Td. Kartofler sat (hvorefter 5 à 6 Td.) . .	6 — 72 -
Frit Hus og Have	10 — „ -

154 Rd. 8 ¢

En Husmand, der uden at have „Stat“ har dagligt Arbejde mod Dagløn, faaer aarlig:

Sommeren 36 ¢ daglig = 6 Maaneder à 9 Rd.	54 Rd. „ ¢
Vinteren 32 - daglig = 6 Maaneder à 8 —	48 — „ -
½ Td. Byg	3 — „ -
½ Td. Rug	3 — 72 -

108 Rd. 72 ¢

Fra mange Egne udtales Frygt for, at der til Sommeren vil blive stor Trang paa Arbejdsfolk, og uagtet Lønnen er steget i flere Egne, har man dog vanskeligt ved at faae Folk. Den sørgelige Udvandringslyst til Amerika, som har vundet Indgang flere Steder, og som synes at være stærkest paa Falster og Lolland og i enkelte Egne af det nordlige Sjælland, vil vel bidrage sit til en Mangel paa Arbejdshænder, men dog synes det navnlig at være det kraftigere Agerbrug og de større Grundforbedringer, som det tegner til at den kommende

Sommer skal see, der hidføre Arbeidermanglen. Dette er navnlig Tilfældet i Jylland, hvor desuden Østfyshbanens Anlæg konsumerer en Del Arbeidere, men navnlig Iyde Plagerne stærkt fra Sønderjylland, hvor saa mange unge Karle maatte drage bort fra deres Fødehem for at undgaa det forsmædelige Mærke, som den preussiske Kofarbe maatte være for dem. De drog hovedsagelig til Nørrejylland, og i deres Hjemstavn haabede man da paa, at der derfra vilde komme Arbeidere for at udfylde de ledige Pladser, men dette Haab synes desværre ikke at skulle gaa i Opfyldelse; kun fra Thyen er der draget nogle saa Arbeidere til Sundved og Als. —

Vi skulle sluttelig meddele de Gjennemsnitsfold for sidste Aars Høst, der ere os opgivne fra Landets forskjellige Egne, i Tdr. paa 1 Td. Land og efter hollandsk Vægt, samt de dertil knyttede særlige Bemærkninger. I mange Tilfælde svarer den høieste Vægtangivelse til Kornet, der strax førtes i Lade, den laveste til det stakfattede Korn.

Nordlige Del af Frederiksborg Amt: Hvede 9—10 Tdr. til 127—130 Pbd., Rug 8—10 Tdr. til 120—124 Pbd., 2rd. Byg 10—12 Tdr. til 112—115 Pbd. og Havre 13—16 Tdr. til 84—85 Pbd.

Frederiksborgegnen: Hvede 8—9 Tdr. til 127 Pbd., Rug 11 Tdr. til 122 Pbd., 2rd. Byg 8 Tdr. til 110 Pbd., 6rd. Byg 10 Tdr. til 106 Pbd., Havre 14 Tdr. og Urter 8 Tdr. Kartoflerne gave godt, men vare en Del angrebne; Roerne vare noget over middelmådige.

Amager: Hvede 10—12 Tdr. til 126—130 Pbd., Rug 9—11 Tdr. til 119—123 Pbd., 2rd. Byg 14—16 Tdr. til 110—114 Pbd., 6rd. Byg 15—17 Tdr. til 105—110 Pbd., Havre 14—15 Tdr. til 82—85 Pbd., Runkelroer 2—300 Tdr., Raalrabi 250—300 Tdr. og Gulerødder 300—350 Tdr.

Egnen mellem Rjøbenhavn og Roeskilde: Hvede 8—10 Tdr. til 128—130 Pbd., Rug 10—11 Tdr. til 120—124 Pbd., 2rd. Byg 10—12 Tdr. til 111—114 Pbd., 6rd. Byg 12—13 Tdr. til 108—111 Pbd., Havre 12—14 Tdr. til 80 Pbd. og

Erter 10—12 Tdr. Saavel Kunkelroer som Gulerødder have givet et usædvanlig stort og smukt Udbytte. — Der er ogsaa enkelte Steder høstet meget faa Fold og af en meget slet Bægt dels paa Grund af Udtømmelse, dels formedelft den vaade Høst.

Rjøgeegnen: Hvede 13—15 Tdr. til 128 Pd. (veiede i Eстераaret 131—132 Pd., men gif ved det fugtige Veir ned til 126 Pd.), Rug 10—12 Tdr. til 120 Pd., 2rd. Vhg 14 Tdr. til 112 Pd., 6rd. Vhg 14 Tdr. til 106 Pd., Havre 12 Tdr. til 82 Pd. og Erter 10 Tdr. Kartofler og Rodfrugter dyrkes meget lidt, men vare ret gode, og Kartoflerne libet angrebne af Sygdom.

Eggen vest for **Roeskilde:** Hvede 8—9 Tdr. til 128—130 Pd. (der var Spring i Aene, ellers havde Hveden, som fhldte ret godt, givet et større Udbytte), Rug 12—13 Tdr. til 120—124 Pd., 2rd. Vhg 10—11 Tdr. til 112—118 Pd., 6rd. 10—12 Tdr. til 105—112 Pd., Havre 12—14 Tdr., til 80—84 Pd. og Erter 10—11 Tdr. Kartoflerne have omtrent givet 50 Tdr. pr. Td. Land, men Halvparten var eller blev fordærvet; andre Rodfrugter have givet et ganske godt Udbytte, fra 200 til 300 Tdr. pr. Td. Land.

Ringstedegnen: Hvede 12—18 Tdr. til 128—130 Pd., Rug 10 Tdr. til 120—122 Pd., 2rd. Vhg 10 Tdr. til 108—112 Pd., Havre 10—14 Tdr. og Erter 8—10 Tdr. Kartoflerne ret gode, af andre Rodfrugter dyrkes kun faa, Gulerødderne ved de større Gaarde lykkes ikke godt.

Eggen mellem **Kallundborg** og **Solbæk:** Hvede 12—16 Tdr. til 128—131 Pd., Rug 12—16 Tdr. til 121—124 Pd. (den har solbet mærkelig forskjelligt), 2rd. Vhg 10—14 Tdr. til 114—116 Pd., Havre 14—18 Tdr. til 80 Pd. og Erter 10—12 Tdr. Kartoflerne 80—100 Tdr., men af ringe Kvalitet, andre Rodfrugter et ret tilfredsstillende Udbytte.

Eggen mellem **Kallundborg** og **Slagelse:** Hvede 10 Tdr. til 129 Pd. og sat i Staf 125 Pd. (fri for glasfede Kjærner og mere melholdig end i de sidste Aar), Rug 12 Tdr. til

120 Pbd. og sat i Staf 115 Pbd. (meget smaa i Rjærne), 2rd. Vyg 10—14 Tdr. til 105—117 Pbd. og sat i Staf 110 Pbd., Chevalier Vyg 12—16 Tdr. til 112—120 Pbd., sat i Staf 110—113 Pbd., 6rd. Vyg 10 Tdr. til 100—115 Pbd. og i Staf 106 Pbd., Havre 12 Tdr. til 80—92 Pbd. (god fyldig Rjærne), Værter 8—12 Tdr., Kartofler 50—80 Tdr. af simpel Kvalitet; Koer og Kaaal lykkeses godt.

Eggen mellem **Slagelse** og **Stjelskør**: Hvede 13—15 Tdr. til 127—130 Pbd., Rug 12 Tdr. til 122 Pbd., 2rd. Vyg 13—16 Tdr. til 111—112 Pbd., 6rd. Vyg 13—14 Tdr. til 106—110 Pbd., Havre 15—20 Tdr. til 82 Pbd. og Værter 10 Tdr.

Eggen mellem **Ringsted-Næstved** og **Karrebaeksminde**: Hvede 10—15 Tdr. til 128—130 Pbd. (baade Rjærne og Halm af fortrinlig Bestaaffenhed), Rug 8—10 Tdr. til 118—120 Pbd. (Rjærnen lille), 2rd. Vyg 10—15 Tdr. til 108—115 Pbd. (det tidlig saaebe Vyg overalt det bedste), Havre 12—16 Tdr. til 75—80 Pbd. (baade Rjærne og Halm fortrinlig), Værter 8—12 Tdr. Kartoflerne gave et godt Udbytte, men vare i Reglen mere eller mindre angrebne af Sygdommen. Koerne gode i Reglen, men dyrkes ei meget.

Præstøegnen: Hvede 8—10 Tdr. til 126—128 Pbd., Rug 9—11 Tdr. til 118—120 Pbd., 2rd. Vyg 11 Tdr. til 110—112 Pbd., Havre 12—14 Tdr. til 79—82 Pbd. og Værter 8 Tdr.

Eggen mellem **Næstved** og **Bordingborg**: Hvede 12 Tdr. til 130 Pbd. (i Oktober) og 127 Pbd. (i Januar), Rug 10 Tdr. til 124 Pbd. (led først af Frost og senere af Rust), 2rd. Vyg 10 Tdr. til 112 Pbd., 6rd. Vyg 12 Tdr., Havre 12 Tdr., Værter 10 Tdr. og Raps 10 Tdr. Kartoflerne vare gode, andre Rodfrugter dyrkes kun lidt.

Samsø: Hvede 9 Tdr. til 129 Pbd., Rug 9 Tdr. til 122 Pbd., 2rd. Vyg 12 Tdr. til 112 Pbd., Havre 10 Tdr. til 84 Pbd. og Værter 5—6 Tdr. Kartoflerne vare smaa og angrebes tidlig af Sygdommen. Koerne 150 Tdr. pr. Td. Land.

Noen: Hvede 10—14 Tdr. til 127—130 Pbd., Rug 10—15 Tdr. til 120—122 Pbd., 2rd. Byg 10—15 Tdr. til 112—115 Pbd., Havre 10—15 Tdr. til 78—80 Pbd. og Ærter 10—14 Tdr. Kartoflerne gave enkelte Steder 100 Tdr., men i Reglen langt mindre; Kunkelroerne have omtrent givet 150—200 Tdr.

Det nordlige **Falster:** Hvede 10—13 Tdr. til 128—130 Pbd. (i Begyndelsen af Vinteren) og 125—128 Pbd. (senere paa Vinteren), Rug 5—8 Tdr. til 118—120 Pbd., 2rd. Byg 12—13 Tdr. til 108—113 Pbd., Havre 16—18 Tdr., Ærter 10—12 Tdr., Kartoflerne gave ikke mange Tdr., men have holdt sig godt; Kunkelroer omtrent 250 Tdr. og Rotabage 230 Tdr.

Det sydlige **Falster:** Hvede 13—15 Tdr. til 129 Pbd., Rug 10 Tdr., 2rd. Byg 12—13 Tdr. til 112 Pbd., Havre 18 Tdr. til 84 Pbd. (usædvanlig storkjærnet), Ærter 11 Tdr., Bønner 10—11 Tdr. (dyrkes kun paa enkelte Gaarde; paa en Gaard høstedes 19 Tdr. pr. Td. Land, Jorden var ei i stærk Gjødningskraft, men havde ikke før baaret Bønner). Kunkelroer 200—250 Tdr. og lidt flere af Rotabage.

Mariboegnen: Hvede 12 Tdr. til 128 Pbd., Rug 6 Tdr. til 121 Pbd., 2rd. Byg 11 Tdr. til 112 Pbd., Havre 14 Tdr. til 78 Pbd., Ærter 9 Tdr. og Bønner 10 Tdr. — Efter en anden Beretning: Hvede 11—12 Tdr., Rug 7 Tdr., 2rd. Byg 11—12 Tdr., Havre 10—11 Tdr., Ærter 10 Tdr., Bønner 12 Tdr. og Roer 2—300 Tdr.

Det vestlige **Solland:** Hvede 10 Tdr. til 127 Pbd. (en belgisk Hvede givet 134 Pbd. Korn, men ikke saa mange Fjold), Rug 8 Tdr. til 122 Pbd., 2rd. Byg 10 Tdr. til 110 Pbd. (Chevalierbyg 114—116 Pbd.), Havre 12 Tdr. til 75 Pbd., Ærter 8 Tdr. (enkelte Steder indtil 12 Tdr.), Bønner 10 Tdr. Kartofler dyrkes kun meget lidt; Kunkelroer 200—250 Tdr. (kun paa nogle større Gaarde). Hør 32 Pbd. pr. Td. Land.

Langeland: Hvede 12—14 Tdr. til 124—130 Pbd., Rug 6—8 Tdr. til 122 Pbd., 2rd. Byg 14—15 Tdr. til

110—114 Pbd., 6rd. Vhg 16 Tdr. til 108 Pbd., Havre 20—24 Tdr. til 84 Pbd., Vrter 14 Tdr. (smuffere og bedre Kogevrter end almindelig).

Laasinge: Hvede 12 Tdr. til 129—133 Pbd., Rug 10 Tdr. til 120—124 Pbd., 2rd. Vhg 14 Tdr. til 112—116 Pbd. (vægtigt, men ikke smukt af Farve), 6rd. Vhg 16 Tdr. til 105—108 Pbd. (ligesaa), Havre 12 Tdr. til 78—82 Pbd., Vrter 10 Tdr., Bønner 6—8 Tdr., Kartofler 30—40 Tdr., Rodfrugter 150—200 Tdr., Hør 20—24 Lpd.

Det østlige **Fyen:** Hvede 8—12 Tdr. til 124—128 Pbd., Rug 10—14 Tdr. til 118—124 Pbd., 2rd. Vhg 11—13 Tdr. til 110—116 Pbd., Havre 12—14 Tdr. til 80—82 Pbd., Vrter 8—12 Tdr., Kartofler 30—40 Tdr. og Runkelroer 200 Tdr. (men dyrkes meget lidt).

Odenseegnen: Hvede 10—12 Tdr. til 124—132 Pbd., Rug 10—12 Tdr. til 119—124 Pbd., 2rd. Vhg 12—16 Tdr. til 110—116 Pbd., 6rd. Vhg 12—16 Tdr. til 104—110 Pbd., Havre 15 Tdr. til 80—87 Pbd. og Voghvede 8 Tdr. Kartoflerne simple; de enkelte Steder, hvor der dyrkes anden Rodfrugt, har den været meget tilfredsstillende, især Gulerødderne.

Eggen mellem **Odense** og **Faaborg:** Hvede 10 Tdr. til 128—130 Pbd., Rug 9—10 Tdr. til 118—120 Pbd., 2rd. Vhg 8 Tdr. til 110 Pbd., 6rd. Vhg 8 Tdr. til 108 Pbd., Havre 10—12 Tdr. til 75—78 Pbd., Vrter 10—12 Tdr. til 132 Pbd., Voghvede 8—9 Tdr. til 102 Pbd. og Runkelroer 160 Tdr. (dyrkes meget lidt).

Det vestlige **Fyen:** Hvede 12 Tdr. til 128 Pbd., Rug 10 Tdr. til 123 Pbd., 2rd. Vhg 12 Tdr. til 112 Pbd., 6rd. Vhg 12 Tdr. til 108 Pbd., Havre 15 Tdr. til 82 Pbd., Vrter 8 Tdr. og Voghvede 9 Tdr.

Det nordlige **Bendsysøfel:** Hvede 8—10 Tdr. til 124 Pbd., Rug 7—8 Tdr. til 118—120 Pbd., 2rd. Vhg 8 Tdr. til 108—110 Pbd., 6rd. 8 Tdr. til 96—100 Pbd., Havre (graa) 10 Tdr. til 70—75 Pbd. og Kartofler 8—10 Tdr.

Det sydlige **Vendsyssel**: Rug 10—12 Tdr. til 115—117 Pbd., 2rd. Vhg 9—10 Tdr. til 107—109 Pbd. (dyrkes meget lidt), 6rd. Vhg 10—12 Tdr. til 96—102 Pbd. og Havre 12—14 Tdr. til 65—66 Pbd. (graa Havre) og 76—78 Pbd. (hvid Havre).

Lagstøregnen: Hvede 8 Tdr. til 122 Pbd., Rug 9—10 til 117 Pbd. (Provstirug), 2rd. Vhg 9—10 Tdr. til 109 Pbd., 6rd. Vhg 8—9 Tdr. til 100 Pbd., Havre 8—9 Tdr. til 79—83 Pbd. og Grter 7—8 Tdr., Voghvede faaes i de sidste Aar ikke.

Nalborgegnen: Hvede 12 Tdr. til 123—124 Pbd., Rug 10 Tdr. til 120 Pbd., 2rd. Vhg 10 Tdr. til 108 Pbd., 6rd. Vhg 10 Tdr. til 102 Pbd., Havre 12 Tdr. til 78 Pbd., Runskelroer 250—300 Tdr., Kartoflerne gode paa høie Jorder, daarlige paa lave.

Egnen mellem **Nalborg** og **Sobro**: Hvede 10—12 Tdr. til 122 Pbd., Rug 8—12 Tdr. til 116—120 Pbd., 2rd. Vhg 10—12 Tdr. til 105—110 Pbd. (paa Kærjorder kun 4—6 Tdr. til en meget ringe Vægt), 6rd. Vhg 8—10 Tdr. til 95—100 Pbd., Havre 10—15 Tdr. til 75—80 Pbd., Grter 4—6 Tdr. til 125—127 Pbd., Kartofler 60—90 Tdr., Raalrabi og Turnips 2—300 Tdr.

Egnen Nord for **Sobro**: Rug 8 Tdr. til 118 Pbd., 2rd. Vhg 9 Tdr. til 110 Pbd., 6rd. Vhg 10 Tdr. til 96 Pbd., Havre 10 Tdr. til 74 Pbd. og Kartofler 50—60 Tdr.

Egnen Syd for **Nanders**: Hvede 10 Tdr. til 126—130 Pbd., Rug 9 Tdr. til 118—122 Pbd., 2rd. Vhg 9—10 Tdr. til 108—114 Pbd., Havre 10—12 Tdr. til 76—82 Pbd., Grter 5 Tdr., Voghvede 10—12 Tdr., Kartofler 40—50 Tdr. og Roer 150—200 Tdr.

Grenaegnen: Hvede 8—12 Tdr. til 125—130 Pbd., Rug 6—10 Tdr. til 120—124 Pbd., 2rd. Vhg 5—12 Tdr. til 110—114 Pbd., Havre 5—10 Tdr. til 78—82 Pbd., Grter 6—8 Tdr., Voghvede 6—12 Tdr. til 90 Pbd., Kartofler flere og Roer færre Fald end i de sidste Aar.

Øbeltofteggen: Hvede 12 Tdr. til 128 Pbd., Rug 9 Tdr. til 124 Pbd., 2 rd. Vhg 12 Tdr. til 114 Pbd., Havre 12 Tdr. til 84 Pbd., Erter 8 Td. til 135 Pbd., Voghvede 4 Tdr. til 103 Pbd., Kartofler 60 Tdr. (vare flere Steder meget fygge) og Roer 200 Tdr.

Eggen ved **Kaløvig:** Hvede 10—14 Tdr. til 118—130 Pbd., Rug 12—16 Tdr. til 116—124 Pbd., 2rd. Vhg 10—12 Tdr. til 108—114 Pbd., 6rd. Vhg 12—14 Tdr. til 102—106 Pbd., Havre 12—16 Tdr. til 78—84 Pbd., Erter 10 Tdr., Kartofler 40—50 Tdr. (led meget af Sygdommen), Kunkelroer 200 Tdr., Kaastrabi 200 Tdr., Turnips 250 Tdr.

Eggen Nord for **Narhus:** Hvede 10—11 Tdr. til 122—128 Pbd., Rug 12—14 Tdr. til 116—120 Pbd., 2rd. Vhg 13—14 Tdr. til 108—110 Pbd., Havre 13—14 Tdr. til 76—80 Pbd., Erter 8—10 Tdr., Bønner 8 Tdr., Kartofler 30 Tdr. (og heraf Halvparten fygge) og Roer 200 Tdr.

Hadsherred: Hvede 10—12 Tdr. til 128—132 Pbd., Rug 9—10 Tdr. til 118—122 Pbd., 2rd. Vhg 12—15 Tdr. til 108—116 Pbd., Havre 14—18 Tdr. til 76—84 Pbd., Erter 8—10 Tdr. (ret god Vægt), Kartofler 40—50 Tdr., Kunkelroer og Kaastrabi 250—300 Tdr. og Turnips 350—400 Tdr.

Horsensggen: Hvede 10—12 Tdr. til 126—130 Pbd., Rug 10 Tdr. til 120 Pbd., 2rd. Vhg 9—12 Tdr. til 110—114 Pbd., 6rd. Vhg 11 Tdr. til 106 Pbd., Havre 12—15 Tdr. til 80—87 Pbd., Erter 10—16 Tdr., Kunkelroer 250 Tdr., Turnips 300 Tdr., Kaastrabi 290 Tdr., Gulerødder 320 Tdr.

Eggen mellem **Horsens** og **Beile:** Hvede 10 Tdr. til 125 Pbd., Rug 11 Tdr. til 119 Pbd., 2rd. Vhg 11 Tdr. til 111 Pbd., 6rd. Vhg 12 Tdr. til 108 Pbd., Havre 16 Tdr. til 80 Pbd., Erter 10 Tdr., Bønner 13 Tdr. (er i denne Egn dyrket første Gang paa 3 Gaarde, altsaa kun som Forsøg), Kunkelroer 200—250 Tdr., Gulerødder 3—400 Tdr. og Turnips 250—300 Tdr. (hvor de ei bleve ødelagte af Larver).

Eggen mellem **Beile** og **Kolding:** Hvede 10 Tdr. til 126 Pbd., Rug 9—10 Tdr. til 120 Pbd., 2rd. Vhg 10 Tdr.

til 110 Pbd., 6rd. Vhg 10—12 Tdr. til 104 Pbd., Havre 12—17 Tdr. til 80 Pbd. og Voghvebe 10 Tdr. til 98 Pbd.

Egnen ved Frederikts: Hvede 10 Tdr. til 127 Pbd., (Kolbehveden ringere Udbytte), Rug 14 Tdr. til 120 Pbd., 2rd. Vhg 12 Tdr. til 110 Pbd., 6rd. Vhg 14 Tdr. til 104 Pbd., Havre 18 Tdr. til 78 Pbd., Erter 8 Tdr. til 128 Pbd., Voghvebe 8 Tdr. til 102 Pbd., Kartofler 40 Tdr., Rodfrugter 200 Tdr., Tobak 1600 Pbd.

Mors: Rug 11—13 Tdr. til 115 Pbd., 2rd. Vhg 12—14 Tdr. til 106 Pbd., 6rd. Vhg 12—15 Tdr. til 98 Pbd., Havre 11—13 Tdr. til 75 Pbd.

Det sydlige **Salling:** Rug 13 Tdr. til 116 Pbd., 2rd. Vhg 10—12 Tdr. til 106 Pbd., 6rd. Vhg 10—16 Tdr. til 95—104 Pbd., Havre 15 Tdr. til 80 Pbd. (hvid Havre) og 68 Pbd. (graa Havre) og Kaafabi 200—250 Tdr.

Biborgegnen: Hvede 8—9 Tdr. til 120—123 Pbd., Rug 8—12 Tdr. til 118—122 Pbd., 2rd. Vhg 7—10 Tdr. til 104—111 Pbd., 6rd. Vhg 8—10 Tdr. til 90—101 Pbd., Havre 9—10 Tdr. til 76—79 Pbd., Voghvebe 1—12 Tdr. (den store Forskiel hidrørende fra den forstjellige Saatid og fra om Sæden led af Nattefrost eller ikke), Kartofler 20—24 Tdr. og Roer 80—200 Tdr.

Silkeborgegnen: Hvede 7 Tdr. til 125 Pbd., Rug 7 Tdr. til 120 Pbd., 2rd. Vhg 8 Tdr. til 104 Pbd., 6rd. Vhg 6½ Tdr. til 98—100 Pbd., Havre 6 Tdr. til 65—70 Pbd., Erter 5 Tdr.; Voghvebe 4 Tdr. til 90 Pbd. og Kartofler 16—20 Tdr. (der have daarlig overvintret).

Hammerumherred: Hvede 8 Tdr. til 119 Pbd., Rug 6—7 Tdr. til 115 Pbd., 2rd. Vhg 8—9 Tdr. til 107 Pbd., 6rd. Vhg 7 Tdr. til 100 Pbd., Havre 5—8 Tdr. til 70 Pbd., Voghvebe 6 Tdr. til 104 Pbd. (men meget forstjellig) og Kartofler 20 Tdr.

Egnen mellem **Skive** og **Holstebro:** Hvede 8—10 Tdr. til 120—130 Pbd., Rug 6—12 Tdr. til 112—115 Pbd., 2rd. Vhg 10—12 Tdr. til 104—108 Pbd., 6rd. Vhg 8—12 Tdr.

til 90—95 Pbd., Havre 8—20 Tdr. til 70—75 Pbd. (graa Havre) og 78—82 Pbd. (hvid Havre), Erter 6—10 Tdr., Boghvede 6—8 Tdr. til 95—100 Pbd., Kartofler 30—50 Tdr. og Raalrabi (der kun dyrkes meget lidt) over 300 Tdr.

Egnen mellem **Varde** og **Ribe**: Hvede 8—10 Tdr. til 130 Pbd., Rug 6—13 Tdr. til 118—125 Pbd., 2rd. Vhg 10—14 Tdr. til 106—112 Pbd., 6rd. Vhg 8—10 Tdr. til 96—100 Pbd., Havre 8—10 Tdr. til 75—78 Pbd. og Boghvede 8 Tdr. til 100 Pbd.

Egnen mellem **Rolding** og **Ribe**: Hvede 9 Tdr. til 130 Pbd., Rug 8 Tdr. til 120 Pbd., 2rd. Vhg 8 Tdr. til 110 Pbd., 6rd. Vhg 8—10 Tdr. til 104 Pbd., Havre 10 Tdr. til 78 Pbd., Erter 10 Tdr., Boghvede 10 Tdr. til 100 Pbd.

Den nordvestlige Del af **Sønderjylland**: Hvede 8—10 Tdr. til 125—130 Pbd., Rug 6—8 Tdr. til 118—122 Pbd., 2rd. Vhg 8—10 Tdr. til 108—112 Pbd., 6rd. Vhg 7—11 Tdr. til 100—104 Pbd., Havre 12—16 Tdr. til 70—80 Pbd., Boghvede 5—10 Tdr. til 100—108 Pbd. og Kartoflerne 50—60 Tdr.

Egnen mellem **Ribe** og **Lyngumkloster**: Rug 6—8 Tdr. til 116—120 Pbd., 2rd. Vhg 11 Tdr. til 110—112 Pbd., 6rd. Vhg 10—12 Tdr. til 100 Pbd., Havre 10—12 Tdr. til 68—70 Pbd. (sort Havre) og 75—80 Pbd. (hvid Havre), Bønner 7 Tdr. og Boghvede 8—10 Tdr. til 108—110 Pbd.

Egnen mellem **Lyngumkloster** og **Tønder**: Rug 10 Tdr. til 118 Pbd., 2rd. Vhg 15 Tdr. til 105 Pbd., 6rd. Vhg 14 Tdr. til 100 Pbd., Havre 20 Tdr. til 73—75 Pbd., Erter 8 Tdr., Roer 200 Tdr., Kartofler 60—100 Tdr.

Sundeved: Hvede 11—12 Tdr. til 128—130 Pbd., Rug 8 Tdr. til 124 Pbd., 2rd. Vhg 10—11 Tdr. til 112 Pbd., 6rd. Vhg 10—11 Tdr. til 105—106 Pbd., Havre 10—12 Tdr. til 78—79 Pbd., Boghvede 10 Tdr. til 106 Pbd. og Erter 11—12 Tdr.

Als: Hvede 14—15 Tdr. til 125—130 Pbd., Rug 11 Tdr. til 124—126 Pbd., 2rd. Vhg 12 Tdr. til 110—112 Pbd., 6rd.

Byg 14 Tdr. til 105—110 Pbd., Havre 16—17 Tdr. til 80—84 Pbd., Erter 10 Tdr. til 135 Pbd. og Boghvede 13 Tdr. til 105 Pbd.

Bornholm: Hvede 8 Tdr. til 127 Pbd., Rug 9 Tdr. til 122—125 Pbd., 2rd. Byg 8 Tdr. til 112—114 Pbd. og 6rd. Byg 9—10 Tdr. til 110—112 Pbd.

Den sydligste og midterste Del af **Staaue:** Hvede næsten 9 Tdr. til 123 Pbd. (den har været høist ulige god paa de forskjellige Steeder), Rug lidt over 11 Tdr. til 116 Pbd., 2rd. Byg næsten 14 Tdr. til 108 Pbd., 6rd. Byg 15 Tdr. til 104 Pbd., Havre 15 Tdr. til 80 Pbd. og Erter næsten 9 Tdr. Kartoflerne vare tilfredsstillende og holde sig godt; andre Rodfrugter dyrkes kun i ringe Mængde.

Smaaland: Hvede 7—8 Tdr., Rug 9—10 Tdr., 2rd. Byg (dyrkes meget lidt), 6rd. Byg 10 Tdr., Havre 11—12 Tdr., Erter 5 Tdr., Kartofler 50 Tdr. og Roer 200 Tdr.
